

Onbekend Bekend Bekennend

Als slachtoffer of nabestaande wil je zelf bepalen of je gegevens bekend worden. Wil je grip op je persoonlijke gegevens. Wil je niet zomaar ongewild en ongewenst geconfronteerd worden met het feit dat jouw gegevens bekend zijn bij de tegenpartij of bij wie dan ook. Het verwerken van een levensdelict is zwaar genoeg. Dan wil je niet dat je ook nog te maken krijgt met zorgen over veiligheid en privacy. Die moet gewaarborgd zijn. Regie over je leven, die op zo'n moment toch al totaal door elkaar geschud, vereist dat je je daar geen zorgen over hoeft te maken.

Het gaat op zo'n moment om het recht om privacy, om onbekend te mogen zijn voor de tegenpartij.

Het witboek van Slachtofferhulp Nederland zet in de week van het slachtoffer met [#witbalkje](#) in op aandacht voor het recht op privacy van slachtoffers en nabestaanden. In de kern gaat het om zeggenschap en eigenaarschap na een gebeurtenis waar je niet om gevraagd hebt en van het ene op het andere moment in verzeild raakt. Het gaat om het terug vinden van grip wanneer je na een tragisch misdrijf heen en weer geschud wordt door verdriet en angst.

Als slachtoffer of nabestaande is het onverteerbaar als de dader onbekend blijft. Een van de mogelijkheden die kan worden aangewend om daar iets aan te doen is een verplichte DNA afname bij een specifieke groep Nederlanders. Vrijwillige afname maakt dan plaats voor een afname met het doel samen misdrijven op te lossen. Via het afstaan van DNA kunnen onopgeloste levensdelicten soms alsnog worden opgelost. DNA bewijs is daarbij wel gevoelig omdat alleen het aanwezig zijn van DNA op de delictplaats niet voldoende is voor bewijs. De kans wordt groter dat onschuldige mensen bij zaken worden betrokken, alleen op basis van het feit dat hun DNA op de plaats delict aanwezig was. Anderzijds wordt de kans ook groter dat er antwoorden gevonden worden in situaties van schrijnende onzekerheid. DNA geeft aanwijzingen en hoop op het bekend worden van de dader, zekerheid geeft het niet. Wat weegt zwaarder: privacy of het oplossen van strafzaken? En krijgen nabestaanden op die manier altijd zekerheid over het bekend worden van hun dader?

In het strafrecht is contact tussen dader en slachtoffer of nabestaande niet vanzelfsprekend en voor de hand liggend. Sinds een aantal decennia biedt het herstelrecht de mogelijkheid om gecoördineerd, bemiddeld en begeleid contact (direct of indirect) tussen slachtoffer, nabestaanden en verdachte of dader te realiseren. Om vragen te beantwoorden, over en weer afspraken te maken onder andere voor de toekomst of om de prangende 'waarom' vraag te stellen en de ander te confronteren met de gevolgen van een misdrijf. Dat contact is altijd gebaseerd op een aantal kernwaarden zoals vrijwilligheid, gelijkwaardigheid, wederkerigheid en verantwoordelijkheid, solidariteit en respect. Bij

herstelrecht denken we vaak aan een mediation in strafzaken of een herstelbemiddeling of herstelconferentie. Zou herstelrecht ook in voornoemde gevallen een rol kunnen spelen?

In het geval van het privacyvraagstuk kan naast maatregelen door de opsporings- en vervolgingsinstanties bekeken worden of er naast duidelijke richtlijnen die van bovenaf worden vastgelegd, samen met betrokkenen, afspraken gemaakt kunnen worden over die privacy met de tegenpartij. Daarvoor hoeven betrokkenen elkaar niet te zien: dat kan ook indirect via pendelmediation of briefwisseling, door tussenkomst van ervaren mediators of bemiddelaars met verstand van zaken. Omdat begrijpen waarom privacy zo belangrijk is soms het best direct duidelijk gemaakt kan worden.

In het geval van DNA en onbewezen zaken eindelijk bewezen te krijgen is het beantwoorden van die vraag veel lastiger. Een onbekende verdachte zal eerst bekend moeten worden. Het bekend worden van een verdachte is in zekere zin een gezamenlijke verantwoordelijkheid omdat misdrijven in onze samenleving niet onbeantwoord mogen blijven. In welke context we dat doen is een andere vraag. Als het herstelrecht daar ruimte voor biedt dan is het een gezamenlijke. Zo zou een gemeenschap het uiterste kunnen doen om samen, onder meer via een vrijwillige DNA afname onder strikte privacyvoorwaarden (kader), onopgeloste zaken op te lossen en de verdachte tot bekentenis te krijgen en verantwoordelijkheid te nemen ook in de vreselijkste zaken.

Als we het dan samen met slachtoffers, nabestaanden en de netwerken rond slachtoffers en verdachten ook tot onze gezamenlijke verantwoordelijkheid te rekenen om tot een rechtvaardige afdoening en berechting te komen met het oog voor alle belangen, inclusief die van slachtoffers en nabestaanden, dan zou er een uitdaging kunnen liggen voor een nieuwe herstelrechtelijke invalshoek. Zelfs of juist in strafrechtelijke procedures. Omdat herstelrecht en strafrecht elkaar nodig hebben en niet los van elkaar gezien kunnen worden. Omdat rechtvaardigheid van ons allemaal is en ons allemaal aangaat.

Gert Jan Slump